

Startgesprek Gesprek over de lievelingsboeken

Inleiding (15 minuten)

Geef een korte uitleg over de leesgesprekken die de komende weken worden gevoerd:

- De leerkracht zegt dat we de komende weken leesgesprekken gaan voeren over het boek *Naar het noorden* van Koos Meinderts. Een deel van het boek gaan we op school lezen en een deel lezen de leerlingen thuis. Hoe dit precies gaat, wordt gedurende de leesgesprekken wel duidelijk voor de leerlingen.
- Het doel van dit leesgesprek is het op een andere manier naar boeken kijken (doel gericht op motivatie) en op een andere manier in aanraking komen met boeken (doel gericht op uitbreiding literaire competentie).
- Vandaag eerst 'de blinddate' over het lievelingsboek. Hierdoor komen de leerlingen erachter dat iedereen een andere mening heeft over gelezen boeken: klasgenoten kijken soms anders naar boeken. Maar: ieders mening is waardevol. De leerkracht vertelt dat deze doelen vandaag in het startgesprek centraal staan.

Activiteit

Startopdracht 'de blinddate'

Gevraagde voorbereiding:

- De leerlingen nemen hun lievelingsboek mee. Dit mag een boek van vroeger zijn, maar mag ook een boek dat zij nu heel leuk vinden.
- De leerlingen pakken het boek van tevoren in, zodat de rest van de leerlingen nog niet ziet welk boek er meegenomen is. De leerlingen pakken aan de binnenkant van het inpakpapier een briefje met hun naam; dit is handig voor tijdens de activiteit.
- De leerlingen schrijven minimaal vijf woorden op de voorkant van het boek. Deze woorden moeten het boek omschrijven: woorden die de inhoud van het boek weergeven, woorden die de mening over het boek weergeven of woorden die specifiek over genre, personages of verhaalelementen gaan.

Tijdsduur: ± 60 minuten

Lesdoelen

- Aan het eind van de les hebben de leerlingen ontdekt dat elke leerling een eigen lievelingsboek heeft en dat elke keuze waardevol is.
- Aan het eind van de les hebben de leerlingen beseft dat iedere lezer iets speciaals kan vertellen over het meegenomen lievelingsboek.

Organisatie:

- De leerlingen zetten hun ingepakte boeken zichtbaar op een plek in het lokaal. De leerkracht zet haar boek ook ergens in de klas neer.
- De leerlingen zitten op hun eigen stoel.
- Met het bespreken van de lievelingsboeken zijn de leerlingen in tweetallen. Ze staan dan ergens in het lokaal.
- Met de afsluiting zitten de leerlingen weer op hun eigen plek.

Benodigde materialen:

- De leerkracht pakt het boek *Naar het noorden* van Koos Meinderts in. Ook de leerkracht zet op de voorkant minimaal vijf woorden die dit boek omschrijven. De woorden die op de voorkant van het boek zouden kunnen staan zijn: oorlog, broers en zussen, pesten, verschillen, boot, honger, Duitsers, reizen, Friesland, weg van ouders en gemis.
- Alle boeken *Naar het noorden* om na de les aan de leerlingen mee te geven.
- Heel veel geeltjes (Denk aan ongeveer zes per leerling).

Startgesprek Gesprek over de lievelingsboeken

Kern (30 minuten)

Nu begint 'de blinddate':

- De leerkracht vertelt dat de leerlingen hun boek op een zichtbare plek in het lokaal moeten zetten. Dit gaan zowel de leerlingen als de leerkracht ook nu doen.
- De leerlingen lopen nu een rondje langs alle boeken, zodat iedere leerling (en de leerkracht) elke voorkant van de boeken in ieder geval gezien heeft.
- Er wordt een tweede rondje gelopen, maar nu kiest iedere leerling (en de leerkracht) een boek uit dat hem of haar het meest aanspreekt. Hierna gaat iedereen weer zitten op de eigen plek met het gekozen boek.
- De leerlingen en de leerkracht pakken het boek uit en ze lezen de achterkant. Ook kijken zij op dat moment wie dat boek heeft meegenomen (zien zij op het briefje aan de binnenkant van het boek).
- Als iedereen hiermee klaar is, worden er tweetallen gemaakt. Dit gebeurt door het zoeken naar de persoon die het boek heeft meegenomen. Als er een oneven aantal leerlingen in de klas is, kan ervoor gekozen worden om een drietal te maken.
- Ronde 1: De tweetallen blijven bij elkaar staan. Degene die het boek heeft meegenomen, legt uit waarom hij of zij dit boek heeft meegenomen (waarom heb je dit boek meegenomen? wat vind jij zo leuk aan dit boek? waarom zou de andere leerling het boek moeten lezen?).
- Ronde 2: Degenen die net het lievelingsboek hebben 'gepresenteerd', zoeken nu degene van wie zij het boek hebben gekozen. Wanneer ze die leerling hebben gevonden, worden weer dezelfde vragen gesteld: Waarom heb je dit boek meegenomen? wat vind jij zo leuk aan dit boek? waarom zou de andere leerling het boek moeten lezen?
- Na de twee rondes gaan de leerlingen weer op hun eigen plek zitten.

Slot (15 minuten)

- De leerkracht vraagt een aantal leerlingen waarom ze het boek hebben gekozen, toen het boek nog ingepakt was. Wat sprak de leerlingen aan in de woorden op de kaff?
- De leerkracht vraagt aan een aantal leerlingen of ze het gekozen boek nu ook zouden willen lezen.
- De leerkracht vraagt aan de leerlingen of zij dubbele boeken zien. Zou hier een reden voor kunnen zijn?
- De leerkracht herhaalt de doelen van de les (1. Aan het eind van de les hebben de leerlingen ontdekt dat elke leerling een eigen lievelingsboek heeft en dat elke keuze waardevol is. 2. Aan het eind van de les hebben de leerlingen beseft dat iedere lezer iets speciaals kan vertellen over het meegenomen lievelingsboek.) nog een keer en vraagt of deze doelen behaald zijn. Hoe zijn deze lesdoelen behaald?
- De leerkracht leest bladzijde 7 tot en met 13 voor. Hierna geeft de leerkracht bladzijde 14 tot en met 49 op als huiswerk voor de leerlingen om te lezen. Tijdens het lezen moeten de leerlingen geeltjes plakken bij gebeurtenissen die zij opvallend vonden, dit kan zijn: aangrijpend, spannend, raar, moeilijk, verdrietig of leuk vonden. Deze gebeurtenissen worden het volgende gesprek dan behandeld.

Huiswerk volgend gesprek

- Leerlingen lezen bladzijde 14 tot en met 49.
- Het boek moet bij het volgende leesgesprek weer op school zijn.

Leesgesprek 1 *Naar het noorden*, Koos Meinderts

Inleiding (10 minuten)

- De leerkracht leest de bladzijden 45 tot en met 49 voor uit het boek. De leerlingen kunnen ervoor kiezen om mee te lezen of alleen te luisteren.
- Leerkracht geeft een inleiding op het eerste leesgesprek. Vertelt over dat dit het eerste leesgesprek is, dat de leerlingen elke keer een stuk hebben gelezen voor een gesprek en wat het doel van deze les is.

Gevraagde voorbereiding:

Leerlingen hebben het boek tot en met bladzijde 49 gelezen. Tijdens het lezen hebben zij geeltjes geplakt bij gebeurtenissen die zij aangrijpend, spannend, raar, moeilijk of leuk vonden.

Tijdsduur: ± 60 minuten

Organisatie:

- Klassikaal
- Individueel
- In groepjes

Lesdoelen

- Leerlingen kunnen na deze les het verhaal in een algemenere context plaatsen.
- Leerlingen kunnen vertellen wat hen het meest opviel tijdens het lezen.

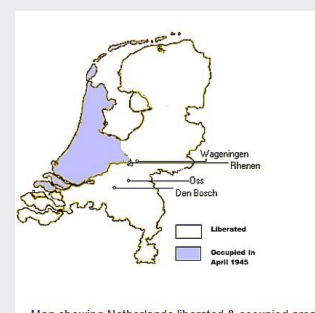
Benodigde materialen:

- De boeken *Naar het noorden* voor elke leerling
- Zes witte A3-tjes om de geeltjes van de leerlingen uit de klas op te plakken
- Ieder groepje een A3 met de kaart
- Ieder groepje krijgt een stuk of zes blauwe (wat weet ik al?) en groene (wat wil ik nog weten?) plakkertjes

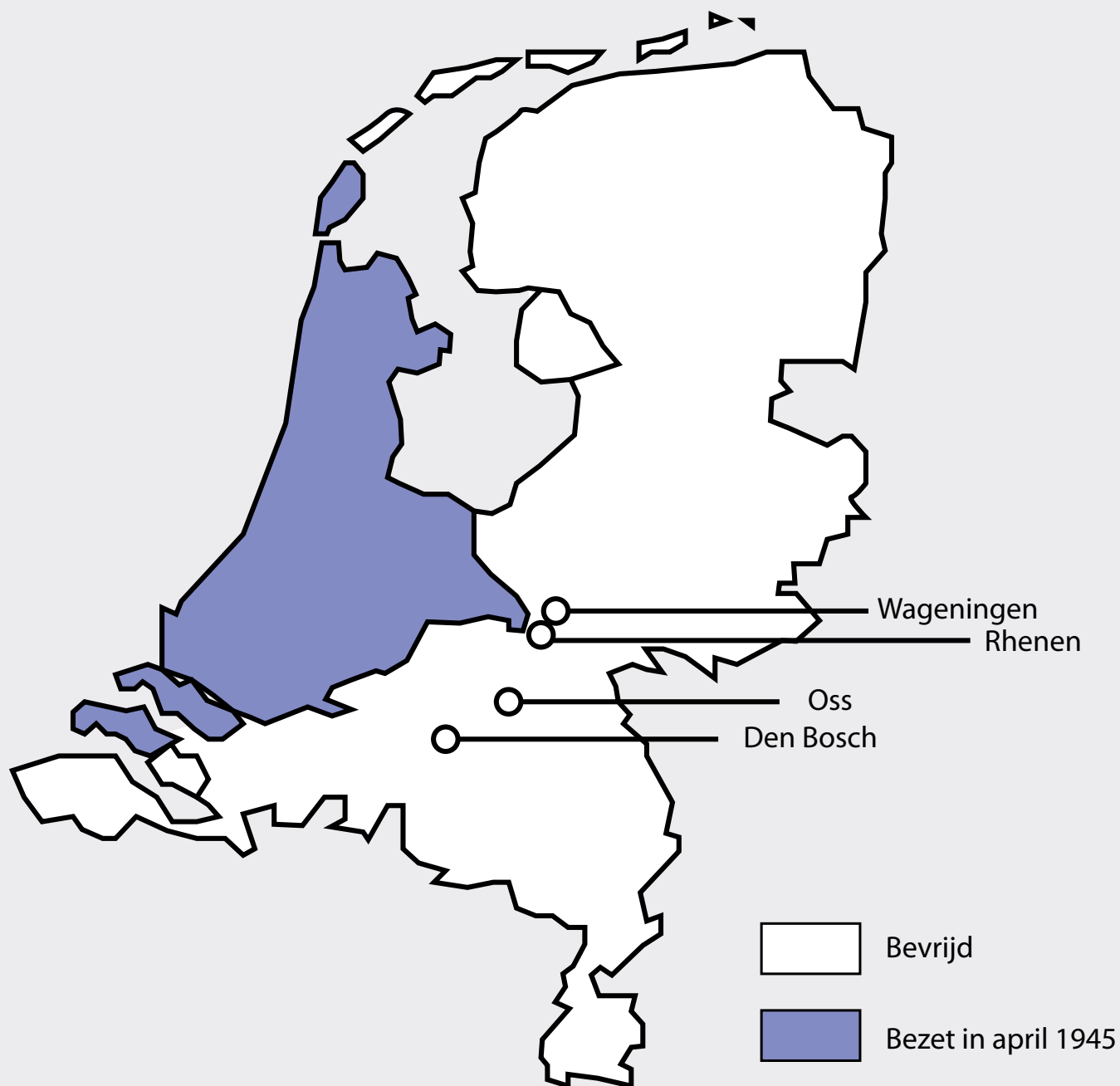

Kern (40 minuten)

- De leerkracht legt uit waarom de leerlingen de geeltjes moesten plakken: zijn nodig om het verhaal beter te interpreteren en daarnaast zijn de geeltjes nodig om het verhaal weer even op te halen. De leerkracht legt uit dat de leerlingen nu in de groepjes waarin zij zitten de vragen op de geeltjes gaan indelen in de categorieën: aangrijpend, spannend, raar, moeilijk, verdrietig of leuk. De geeltjes met dubbele gebeurtenissen / vragen kunnen hierbij al weggehaald worden.
- De leerlingen gaan in de groepjes aan het werk.
- De leerkracht gaat nu de geeltjes klassikaal bespreken. Voorin de klas hangen zes witte A3-tjes met de hiervoor genoemde begrippen erboven. De groepjes kiezen één leerling per categorie, zodat er steeds maar zes leerlingen lopen. De leerkracht noemt de eerste categorie en de leerlingen kunnen vervolgens de geeltjes plakken. Dit gebeurt ook voor de andere vijf categorieën.
- Als alle geeltjes geplakt zijn, zitten de leerlingen weer op hun eigen plek. De leerkracht bespreekt per categorie ongeveer drie geeltjes (die hem of haar het meest aanspreken). Vraagt wie er over een geeltje iets kan vertellen.
- De leerkracht geeft aan iedere groep een A3 met de kaart die hiernaast staat. De leerlingen in de groepjes bestuderen de kaart.
- De leerlingen krijgen blauwe en groene plakkertjes. De leerlingen bespreken met elkaar wat zij al weten van de kaart die voor hen ligt. Zij schrijven dit op de blauwe plakkertjes en mogen deze op de A3-kaart plakken. De leerlingen bespreken vervolgens wat zij nog willen weten. Zij schrijven dit op de groene plakkertjes en mogen deze nog niet op de A3-kaart plakken. Wat zij al weten en nog willen weten, kan vanuit de leerlingen zelf komen, maar mag ook absoluut met het verhaal te maken hebben dat zij al hebben gelezen.

Map showing Netherlands liberated & occupied areas

Kaart van de bezette en bevrijde gebieden in Nederland

Leesgesprek 1 *Naar het noorden*, Koos Meinderts

- De leerkracht bespreekt klassikaal een paar blauwe plakkertjes. Vervolgens geeft de leerkracht een kleine instructie bij de kaart. Het witte deel in Nederland was al bevrijd, het paarse gedeelte nog niet. De kinderen uit het boek, waar zouden zij gewoond hebben? Daar was dus de Hongerwinter (in West-Nederland). Dit was de winter aan het eind van de Tweede Wereldoorlog. Het stuk uit het boek, waar zouden de mensen vooral weinig van hebben gehad rond deze tijd? Er zijn veel mensen door kou en honger omgekomen tijdens de Hongerwinter (zo'n 20.000 mensen). De kinderen uit het boek gelukkig nog niet. Ook is er een stukje in het boek dat beschrijft hoe mensen wel aan eten konden komen. Wie weet nog hoe mensen wel aan eten konden komen? Wat zouden jullie hebben gedaan? De kinderen stappen op een boot aan het einde. Waar zal de boot volgens jullie naartoe gaan? Dat zal inderdaad naar een plaats in het witte gedeelte zijn.
- De leerkracht geeft de leerlingen de opdracht om opnieuw te kijken naar de groene plakkertjes. Zijn er enkele blauw geworden? Deze mogen zij nu ook op de A3-kaart plakken. Blijven er nog groene plakkertjes over? Dan worden die klassikaal besproken. Als de leerkracht hier geen antwoord op weet, dan kan het internet gebruikt worden.

Huiswerk volgend gesprek

- De leerlingen lezen bladzijde 60 tot en met 98.
- Het boek moet bij het volgende leesgesprek weer op school zijn.

Slot (10 minuten)

- De leerkracht benoemt de doelen nogmaals en vraagt aan de leerlingen of zij deze doelen hebben behaald deze les.
- De leerkracht leest bladzijde 53 tot en met bladzijde 59 voor. Hierdoor komen de leerlingen meer in het verhaal en krijgen zij misschien de motivatie om door te gaan met de huiswerkopdracht.
- De leerkracht geeft de huiswerkopdracht mee aan de leerlingen: zij moeten bladzijde 60 tot en met 98 gelezen hebben voor het volgende leesgesprek.

Leesgesprek 2 *Naar het noorden*, Koos Meinderts

Inleiding (10 minuten)

- De leerkracht leest blz. 96 tot en met 98 uit het boek voor. De leerlingen mogen zelf weten of ze meelesen in hun eigen boek of dat ze luisteren naar de leerkracht.
- De leerkracht benoemt wat de doelen van de les zijn. Het is belangrijk dat de leerlingen deze les grip op het verhaal krijgen. Ze stappen in de tekstwereld en bewegen zich in deze tekstwereld (niveau 2 literaire competentie). In de bladzijdes die de leerlingen gelezen hebben, komen namelijk veel gebeurtenissen voor.

Gevraagde voorbereiding:

Leerlingen hebben het boek tot en met bladzijde 98 gelezen.

Tijdsduur: ± 60 minuten

Organisatie:

- Klassikaal
- In het eigen groepje
- In tweetallen

Lesdoelen

- De leerlingen kunnen de gebeurtenissen in het gelezen stuk op volgorde leggen.
- De leerlingen kunnen uitleggen wat zij de belangrijkste gebeurtenis van de gelezen bladzijdes vinden en noemen hier argumenten bij waarom zij dit de belangrijkste gebeurtenis vinden.

Benodigde materialen:

- De leerlingen moeten hun eigen boek van *Naar het noorden* meenemen naar de lessen.
- Witte kaartjes voor ieder groepje.
- De bladzijdes die nodig zijn voor de fragmenten moeten al aangegeven zijn in het boek, zodat deze snel gevonden kunnen worden.
- A3 vellen met stiften en potloden.

Kern (45 minuten)

- De leerkracht vertelt dat de leerlingen veel gebeurtenissen hebben gelezen in de huiswerkopdracht. Welke gebeurtenissen zijn de leerlingen bij gebleven? (Kennisvraag). De leerlingen gaan deze vraag in hun groepje beantwoorden. Ze krijgen per groepje een aantal kaartjes en noteren hierop de gebeurtenissen die hen bijgebleven zijn. Ze overleggen in het groepje en één leerling schrijft de gebeurtenissen op.
- De leerkracht leest een aantal fragmenten uit het boek voor. Hij/zij vertelt dat deze gebeurtenissen hem/haar zijn bijgebleven, maar dat dit voor iedereen verschillend kan zijn. De leerlingen mogen tijdens het voorlezen de kaartjes aanvullen als zij deze gebeurtenis nog niet hadden genoteerd en toch belangrijk vinden. De fragmenten die voorgelezen worden zijn:
 - Blz. 53: Hanneke wordt ondergebracht bij Nel, kleine Kees en Jaap.
 - Blz. 65: Veel kinderen aan boord van de boot zijn zeeziek.
 - Blz. 69: De kinderen zijn vies en zitten vol luizen en wondjes.
 - Blz. 72: Ankie is vertrokken van de boot.
 - Blz. 78: Hanneke is dood.
 - Blz. 86: De angst wanneer de vliegtuigen overvliegen.
 - Blz. 96: Jaap heeft afscheid genomen van Nel en kleine Kees en is alleen achtergebleven.

Leesgesprek 2 *Naar het noorden*, Koos Meinderts

- De leerkracht vertelt dat de leerlingen nu de gebeurtenissen in volgorde van tijd gaan leggen. Wat gebeurde er als eerst en wat daarna?
- De leerkracht vertelt dat de leerlingen nu een gebeurtenis gaan kiezen die zij het belangrijkste vonden in het gelezen deel. Wat vind jij de belangrijkste gebeurtenis in het gelezen deel? (Beoordelvingsvraag). Waarom vind je dat? (Verduidelijkingsvraag). Welk gevoel riep de gebeurtenis bij jou op? (Inlevingsvraag). Deze vragen beantwoorden de leerlingen in tweetallen met hun buurman of buurvrouw. Nadat de leerlingen dit in tweetallen hebben besproken, bespreekt de leerkracht een aantal van deze gebeurtenissen die gekozen zijn klassikaal.
- De leerkracht leest bladzijde 72 voor en vraagt aan de leerlingen om een voorstelling te maken bij de voorgelezen bladzijde. De leerlingen mogen er zelf voor kiezen of ze mee willen lezen of niet.
- De leerkracht vertelt dat de leerlingen in tweetallen de boot waar Jaap, Nel en kleine Kees op zitten gaan tekenen. Ze gaan deze boot op A3 papier tekenen. De tekening hoeft deze les nog niet af. De leerlingen zijn vrij in deze opdracht. Zij kunnen ervoor kiezen om de gehele tekening samen te doen of allebei een kant te nemen. De twee getekende delen van de boot kunnen uiteindelijk samengevoegd worden.
- De leerlingen beginnen met het tekenen van de boot. De leerkracht loopt rond en vraagt aan de leerlingen wat zij voor zich zagen bij het voorgelezen deel. (Beoordelvingsvraag).

Huiswerk volgend gesprek

- De leerlingen lezen bladzijde 107 tot en met 137.
- Het boek moet bij het volgende leesgesprek weer op school zijn.

Slot (10 minuten)

- De leerkracht vraagt een aantal leerlingen om te vertellen wat ze tot nu toe getekend hebben. Wat niet af is, mogen zij op de weektaak zetten. Dit maken zij verder in de week af, zodat de tekeningen later in de klas opgehangen kunnen worden.
- De doelen van de les worden herhaald en de leerkracht vraagt hoe er aan dit doel is gewerkt tijdens de les.
- De leerkracht leest de bladzijdes 101 tot en met 106 voor. De leerlingen mogen er zelf voor kiezen of ze meewillen lezen of niet.
- De leerkracht sluit de les af met het benoemen van het huiswerk voor de volgende les.

Leesgesprek 3 *Naar het noorden*, Koos Meinderts

Inleiding (5 minuten)

- De leerkracht vertelt dat het vandaag alweer het derde leesgesprek is. Legt uit dat we vandaag niet beginnen met voorlezen, omdat er tijdens het gesprek vandaag al veel voorgelezen gaat worden.
- De leerkracht vertelt aan welke doelen de leerlingen vandaag gaan werken.

Gevraagde voorbereiding:

Leerlingen hebben het boek tot en met bladzijde 137 gelezen.

Tijdsduur: ± 60 minuten

Organisatie:

- Klassikaal
- Tweetallen
- Individueel

Benodigde materialen:

- De boeken *Naar het noorden* voor elke leerling
- Een teken A4-tje voor elke leerling
- Magneten of plakband om de tekeningen mee op te hangen
- Een dia met krantenkoppen over de vluchtelingen in Europa

Lesdoelen

- De leerlingen leren geschreven tekst om te zetten naar visuele beelden en hier een interpretatie aan te geven.
- De leerlingen leren de huidige situatie in Nederland te vergelijken met de situatie in het boek.
- De leerlingen leren dat zij hun mening mogen geven en dat daar op een respectvolle manier mee om wordt gegaan.

Kern (45 minuten)

- De leerkracht leest bladzijde 101 tot en met 106 voor. In dit stuk komt Jaap aan bij de familie en vertelt de schrijver hoe 'verschrikkelijk' Jaap eruit ziet. De leerlingen kunnen ervoor kiezen om mee te lezen of alleen te luisteren.
- De leerkracht legt uit dat de leerlingen een tekening gaan maken. Hoe denken jullie dat Jaap eruit heeft gezien toen hij aankwam bij de familie? Denk hierbij aan uiterlijke kenmerken, gezichtsuitdrukking en kleding.
- De leerlingen gaan de tekening individueel maken. Dit moet ook absoluut in stilte. Hoe denken zij dat Jaap eruit zag? Als dit in stilte gebeurt, krijg je de meest uiteenlopende tekeningen.
- Als de tekeningen klaar zijn, worden deze opgehangen en gaat de leerkracht klassikaal in gesprek over de tekeningen. Wie is de hoofdpersoon? Wat zijn jullie over hem te weten gekomen? Hoe voelden jullie je bij dit stuk tekst? Welke emoties maakte dit los bij jullie? Als jij Jaap was, zou jij er dan net zo uit zien of was je meer verzorgd? Jaap zegt in het boek dat hij zich voor zichzelf schaamde. Had hij er meer aan kunnen doen om er verzorgder uit te zien op dat moment?
- De leerkracht sluit dit onderdeelje af door de leerlingen te bedanken voor hun inbreng en door te zeggen dat de tekeningen blijven hangen, zodat de leerlingen er nog eens rustig naar kunnen kijken als zij dit willen.
- De leerkracht leest bladzijde 127 (De volgende morgen...) tot en met 132 (... en een slijmbal was ik ook) voor. De leerlingen kunnen ervoor kiezen om mee te lezen of alleen te luisteren.

In Nederland dreigt nieuwe onderklasse van vluchtelingen te ontstaan

Onderzoekers waarschuwen voor werkloosheid en misdaad

Nederland zet met speciale vlucht tientallen Albanezen uit

Negentien doden bij ongeluk met vrachtwagen vol vluchtelingen in Libië

Illegale immigratie naar Europa met zestig procent gedaald

België wil boete voor arts die illegalen helpt

Spectaculaire daling aantal bootmigranten via Middellandse Zee

En ineens is het azc leeg

Immigranten zijn meer welkom dan vroeger

Protestanten kritisch over vluchtelingenbeleid Nederland

Nee Lubbers, we hebben geen vluchtelingen nodig

**Afspraak is afspraak
Nederland moet beloofde vluchtelingen opnemen**

Grote stroom vluchtelingen kost Nederland nu 1 miljard

'Conflicten vluchtelingen vooral onderling in Nederland'

Leesgesprek 3 *Naar het noorden*, Koos Meinderts

- De leerkracht stelt een klassikale vraag, waar de leerlingen vervolgens in tweetallen over gaan praten. Wat vinden jullie van wat Tjeerd op het einde zegt? Hier mogen de leerlingen vijf minuten over discussiëren met elkaar. Vervolgens bespreekt de leerkracht enkele uitkomsten klassikaal. De leerlingen mogen reageren op elkaar. Denk aan vragen als: Kan iemand anders nog een voorbeeld geven? Kan het op een andere manier gezegd worden? Is iedereen het hiermee eens? Wil iemand hier nog op reageren?
- De leerkracht bedankt de leerlingen weer voor hun inbreng.
- De leerkracht geeft de leerlingen vervolgens een keuze. Deze keuze bespreken de leerlingen vervolgens weer in tweetallen. De leerlingen mogen kiezen tussen Tjeerd of Jaap. Kun je je inleven in de situatie van Tjeerd? Kun je je inleven in de situatie van Jaap? Kies één van de twee personen en spreek daarover met elkaar in de tweetallen. Wat vinden jullie van de situatie? Wat vinden jullie ervan hoe zij erop reageren? Zijn jullie het eens met de reacties?
- De leerkracht bespreekt samen met de leerlingen een aantal reacties. Een aantal leerlingen dat Jaap heeft gekozen, komt aan de beurt en een aantal kinderen dat Tjeerd heeft gekozen komt aan de beurt. De leerlingen mogen op elkaar reageren (heel graag zelfs). MAAR met respect. De leerlingen steken hun vinger op als zij iets willen zeggen en de leerlingen laten elkaar uitpraten.
- Als de leerlingen niets meer te zeggen hebben, laat de leerkracht een dia met krantenkoppen zien. De krantenkoppen zijn van artikelen die gaan over de vluchtelingen in Europa. Vraag aan de leerlingen wat zij hier zien, MAAR vraag nog niet naar de mening. Vertel over Koos Meinderts. Hij heeft dit boek geschreven met deze krantenkoppen in zijn achterhoofd.

Huiswerk volgend gesprek

- De leerlingen denken na over de vraag die in het slot is gesteld: de situatie die in het boek voorkomt, vluchten en veel verschillende meningen van mensen, zie je dat nu nog steeds? Komt dat nog steeds voor?
- Het boek moet bij het volgende leesgesprek weer op school zijn.
- De leerlingen lezen bladzijde 143 tot en met 174.

Slot (10 minuten)

- De leerkracht stelt een vraag naar aanleiding van wat de leerlingen net hebben gezegd over de krantenkoppen. Deze vraag krijgen zij mee als huiswerk voor de volgende keer. De vraag wordt aan het begin van leesgesprek 4 behandeld. De vraag is: De situatie die in het boek voorkomt, vluchten en veel verschillende meningen van mensen hierover, zie je dat nu nog steeds? Komt dat nog steeds voor? Wat vinden jullie hiervan?
- De leerkracht benoemt de doelen nogmaals en vraagt aan de leerlingen of zij deze doelen hebben behaald deze les.
- De leerkracht leest bladzijde 138 tot en met bladzijde 142 voor. Hierdoor komen de leerlingen meer in het verhaal en krijgen zij misschien de motivatie om door te gaan met de huiswerkopdracht.
- De leerkracht geeft de huiswerkopdracht mee aan de leerlingen: zij moeten bladzijde 143 tot en met 174 gelezen hebben voor het volgende leesgesprek.

Leesgesprek 4 *Naar het noorden*, Koos Meinderts

Inleiding

- De leerkracht koppelt terug naar de vraag van het vorige leesgesprek: *“De situatie die in het boek voorkomt, vluchten en veel verschillende meningen van mensen, zie je dat nu nog steeds? En komt dat nog steeds voor? En wat vinden jullie hiervan?”*.
- De leerkracht leest de bladzijden 171 tot en met 174 voor uit het boek.
- De leerkracht bespreekt kort met de leerlingen de gelezen hoofdstukken en vraagt aan de leerlingen wat voor hen het meest bijgebleven stukje is.
- De leerkracht benoemt de doelen van dit leesgesprek.

Gevraagde voorbereiding:

De leerlingen hebben bladzijden 143 tot en met 174 van het boek gelezen.

Tijdsduur: ± 60 minuten

Organisatie:

- Klassikaal
- Tweetallen
- Zelfstandig
- In groepjes

Benodigde materialen:

- De boeken *Naar het noorden* voor elke leerling
- Lijntjespapier en pennen
- Placemat
- Vragenkaartjes

Lesdoelen

- De leerlingen kunnen aangeven welk stukje tekst hen het meest is bijgebleven van het huiswerk en kunnen deze beargumenteren.
- De leerlingen kunnen zich inleven in de personages uit het boek en geven hier hun mening over.
- De leerlingen kunnen aan de hand van hun voorkennis een reactie van minstens 10 zinnen op de brief van moeder schrijven.

Kern

- De leerkracht leest een klein stukje op blz. 147 voor. De leerlingen mogen zelf kiezen of ze mee willen lezen of niet.
- De leerkracht deelt daarna kaartjes uit met vragen erop die over dit stukje gaan. Voorbeelden van deze vragen zijn: Ben jij wel eens vals beschuldigd? Hoe voel je je hierbij? Wat vind je van de reactie van de moeder van Gerrit? Gebeurt dit nog steeds? Wat vind jij hiervan? Welke straf zou jij Gerrit of Nel geven?
- De leerlingen gaan nu een placemat invullen. In ieder vakje schrijven ze argumenten waarom de moeder van Gerrit, Gerrit of Nel gelijk heeft. Dit doen zij in tweetallen die zelf gekozen kunnen worden of die door de leerkracht gekozen worden.
- De leerkracht bespreekt nu de argumenten van de groepjes klassikaal.
- De leerkracht zorgt ervoor dat iedereen het boek voor zich pakt en opent op bladzijde 150.
- De leerkracht leest het fragment van de brief van de moeder voor. De leerlingen kunnen hierbij kiezen of ze alleen willen luisteren of ook meelesen.
- Aan de hand van de brief in het boek legt de leerkracht de opdracht uit: *“In de brief hoopt de moeder dat Nel nog een keer terugschrijft. Nu zijn Nel en Jaap samen, dus zouden ze samen een brief kunnen schrijven. Als jullie Nel en Jaap waren en een brief terug zouden sturen, wat zouden jullie dan in de brief zetten?”*

Wie heeft er gelijk?

Nel	Gerrit	Moeder van Gerrit

Ben jij wel eens vals beschuldigd?

Hoe voel je je wanneer je vals beschuldigd wordt?

Wat vind je van de reactie van de moeder van Gerrit?

Hoe zou jij reageren als je de moeder van Gerrit was?

Hoe zou jij reageren als je Gerrit was?

Hoe zou jij reageren als je Nel was?

Wat Nel meemaakt, gebeurt dat nu nog steeds?

Welke straf zou jij Gerrit geven?

Welke straf zou jij Nel geven?

Leesgesprek 4 *Naar het noorden*, Koos Meinderts

- De leerlingen proberen zich in te leven in de hoofdpersonages en vanuit deze inleving een brief aan de moeder terug te schrijven. Deze opdracht wordt eerst zelfstandig uitgevoerd.
- Wanneer de leerlingen klaar zijn, wordt er in tweetallen naar elkaars brief gekeken. De leerlingen noteren enkele tips en tops over de brief van de andere leerling uit het tweetal.
- Wanneer iedere leerling hiermee klaar is, wordt een aantal brieven voorgedragen aan de klas. Hierover gaat de leerkracht met de leerlingen in gesprek. Waarom heb je ervoor gekozen om hierover te schrijven? Wat is het meest belangrijk? Wat dacht je toen je de brief schreef en wat voelde je hierbij?

Huiswerk volgend gesprek

- De leerlingen lezen bladzijden 180 tot en met 187.
- Het boek moet bij het volgende leesgesprek weer op school zijn.
- Ook de volgende vraag krijgen de leerlingen mee: welk personage vinden jullie het meest veranderd en geef hier voorbeelden bij. Hoe was hij/zij in het begin en hoe is hij/zij nu?

Slot

- De leerkracht benoemt de doelen nogmaals en vraagt aan de leerlingen of zij deze doelen hebben behaald deze les.
- De leerkracht leest bladzijde 177 tot en met bladzijde 179 voor.
- De leerkracht geeft de huiswerkopdracht mee aan de leerlingen: zij moeten bladzijde 180 tot en met 187 gelezen hebben voor het volgende leesgesprek.
- Ook geeft de leerkracht een denkvraag mee aan de leerlingen: welk personage vinden jullie het meest veranderd en geef hier voorbeelden bij. Hoe was hij/zij in het begin en hoe is hij/zij nu?

Leesgesprek 5 *Naar het noorden*, Koos Meinderts

Inleiding

- De leerkracht leest de bladzijden 184 tot en met 187 voor uit het boek. De leerlingen mogen zelf weten of ze meelesen in hun eigen boek of dat ze luisteren naar de leerkracht. Hierbij wordt ook duidelijk dat het boek uit is.
- De leerkracht benoemt de doelen van dit leesgesprek. Het is tijdens dit leesgesprek belangrijk dat de kinderen buiten de tekstwereld kunnen treden (literaire competentie, niveau 4).

Gevraagde voorbereiding:

De leerlingen hebben bladzijden 180 tot en met 187 gelezen.

Tijdsduur: ± 60 minuten

Organisatie:

- Klassikaal
- Groepjes
- Individueel

Benodigde materialen:

- De boeken *Naar het noorden* voor iedere leerling
- De boekenbal met de vragen van Chambers
- Lint/tape
- Memobladjes

Lesdoelen

- De leerlingen kunnen een eigen mening vormen over het boek en de leesgesprekken. Deze mening kunnen ze verwoorden aan de hand van verschillende vragen die gesteld worden.
- De leerlingen kunnen hun eigen leefwereld vergelijken met het verhaal.
- De leerlingen kunnen door een opdracht te kiezen buiten het tekstverhaal treden.

Kern

- De leerkracht heeft verteld dat het boek bijna uit is. En dat hij/zij erg benieuwd is naar de meningen van de leerlingen. Hiervoor wordt de werkvorm 'boekenbal' gebruikt.
- Er is een opblaasbal met verdiepende vragen over de mening van de leerlingen op de verschillende kanten van de bal.
- De vragen die op de bal zouden kunnen staan: met wie voel jij je het meest verbonden in het boek? wat is de meest belangrijke gebeurtenis uit het verhaal? als jij dit verhaal had geschreven, wat had je dan anders gedaan? als de schrijver hier op bezoek was, wat zou je dan willen vragen? welk cijfer zou je dit verhaal geven? kun je een stuk noemen dat het meeste lijkt op het echte leven? toen je de koft zag, wat dacht je toen over het verhaal? op wie vind jij dat je het meeste lijkt uit het boek? zou je het boek aanraden, waarom wel of waarom niet?
- De bal wordt vervolgens gegooid door de klas, zodat elke leerling een keer aan de beurt komt.
- De bal wordt ingeleverd en de volgende opdracht wordt uitgelegd.

Leesgesprek 5 *Naar het noorden*, Koos Meinderts

- De leerlingen mogen kiezen aan welke opdracht zij vervolgens kunnen werken.
De leerlingen kunnen kiezen uit:
 1. In tweetallen drie mooie stukjes in het boek opzoeken. Schrijf deze stukjes over op een A3-vel, met paginanummers. Maak er iets moois van (lay-out, tekening, plaatjes, etc.).
 2. Schrijfopdracht individueel:
 - a. Schrijf een brief aan de schrijver van het boek
 - b. Schrijf een ander einde aan het boek
 - c. Schrijf een vervolg op het boek
 - d. Schrijf de achterkant van het boek: stukje inhoud + meningen
 3. Maak jouw voorkant van het boek (individueel).
 4. Maak een toneelstukje n.a.v. een passage uit het boek (drietallen).
- Een week na dit leesgesprek presenteren de leerlingen de gekozen slotopdracht aan elkaar.

Huiswerk volgend gesprek

- De leerlingen maken de gekozen slotopdracht af voor de presentaties.

Slot

- De leerkracht benoemt de doelen nogmaals en vraagt aan de leerlingen of zij deze doelen hebben behaald deze les. * Omdat dit het laatste leesgesprek is, is de leerkracht benieuwd hoe de leerlingen de leergesprekken hebben ervaren. De leerkracht wil dit doen door tips en tops te bespreken.
- De leerkracht deelt aan iedere leerling 2 memoblaadjes uit. Eentje voor de tips en de andere voor de tops. Daarna wordt op het bord aangegeven waar de tips en waar de tops geplakt mogen worden.
- De leerkracht laat de leerlingen iets opschrijven en op het bord hangen.
- Als iedere leerling zijn/haar blaadjes heeft opgehangen, bespreekt de leerkracht de punten en stelt eventueel vragen ter verheldering.